

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

جستارهایی در

پانسکو

هو العزيز

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

جستارهایی در پلاسکو

توزیع محدود

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

جستارهایی در پلاسکو

توزیع محدود- ویرایش دوم

۱۰ بهمن ۹۵

با جستارهایی از:

محمد آقاسی، علیرضا آقاییوسفی، ریحانه اصلان زاده، سیدمهدی اعتمادی فرد، آرمین امیر، حسین ایمانی جاجرمی، یاسر باقری، عبدالله بیجرانلو، ناصرالدین-علی تقویان، سمیه توحیدلو، مجتبی توسل، حمیدرضا جلایی پور، ریحانه جوادی، محمدرضا جوادی یگانه، ابراهیم حاجیانی، مهدی حسین زاده فرمی، هادی خانیکی، سیدمحمد مهدی خوبی، مجتبی دلیر، حسین راغفر، جبار رحمانی، محمد مهدی رحمتی، مهدی روزخوش، سعیده زادقناد، احسان سلطانی، احسان شاه قاسمی، غلامرضا صدیق اورعی، رضا صفری شالی، عباس عبدی، حامد طالبیان، حمید طاهری، فاطمه سادات علمدار، فردین علیخواه، موسی عنبری، غلامرضا غفاری، محمدجواد غلامرضا کاشی، محمد فاضلی، نعمت الله فاضلی، مقصود فراستخواه، جولان فرهادی بابادی، ناصر فکوهی، مجید فولادیان، سید احمد فیروزآبادی، محمدامین قانع راد، علی قنبری، محمدرضا کلاهی، مسعود کوثری، رضا مختاری اصفهانی، علیرضا مشهدی زاده، محمد معماریان، مهدی منتظری مقدم، نوح منوری، سیدجواد میری، سیدعبدالامیر نبوی، آرش نصر اصفهانی، عباس نعمتی، سیدضیاء هاشمی، سیده راضیه یاسینی.

با مقدمه: سیدرضا صالحی امیری

به کوشش:

محمدرضا جوادی یگانه، جبار رحمانی، سعیده زادقناد، عبدالله بیجرانلو

۱۳۹۵

عنوان و نام پدیدآور	جستارهایی در پلاسکو/ به کوشش محمدرضا جوادی یگانه، جبار رحمانی، سعیده زادقناد، عبدالله بیچرانلو. با مقدمه سیدرضا صالحی امیری.
مشخصات نشر	تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۵۲۱ص.
موضوع	بلاها -- جنبه‌های جامعه‌شناختی.
موضوع	رسانه‌ها و افکار عمومی.
موضوع	مسائل اجتماعی -- ایران -- تهران.
موضوع	مدیریت بحران -- ایران -- تهران.
موضوع	بلاها -- آینده‌نگری.
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۵ ج ۲ / ۵۵۳ HV
	وضعیت فهرست‌نویسی فیبا
	رده‌بندی دیویی
	۳۴۷/۳۶۳

جستارها

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

ناشر: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
به کوشش: محمدرضا جوادی یگانه، جبار
رحمانی، سعیده زادقناد، عبدالله بیچرانلو.
با مقدمه: سید رضا صالحی امیری، وزیر
فرهنگ و ارشاد اسلامی
صفحه‌آرا: وحید لنجان‌زاده
روی جلد: از مجموعه «ایستاده در غبار»،
اصغر خمسه. خبرگزاری مهر.

همه حقوق این اثر برای پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات محفوظ است.
در صورت تخلف، پیگرد قانونی دارد.

نشانی: تهران، پایین‌تر از میدان ولی‌عصر (عج)، خیابان دمشق، شماره ۹، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
صندوق پستی: ۶۲۷۴ - ۱۴۱۵۵. تلفن: ۸۸۹۰۲۲۱۳. دورنگار: ۸۸۹۳۰۷۶. Email: nashr@ric.ir

فهرست مطالب

پلاسکو از آغاز تا پایان ۷

مدیریت و سیاست شهری

- گزارش ملی پلاسکو / محمد فاضلی ۱۵
- پیام پلاسکو / سید ضیاء هاشمی ۲۵
- مدیریت شهری و درس های پلاسکو / حسین ایمانی جاجرمی ۳۱
- تحلیلی آسیب شناختی بر موقعیت بحران های کالبدی شهر / ناصر فکوهی ۳۵
- ماجرای «پیک نیک» و جامعه شناسی «پلاسکوها» / موسی عنبری ۴۳
- فروپاشی پلاسکو نماد فروپاشی الگوی توسعه شهری / محمد امین قانع راد ۴۹
- آتش پلاسکو روشن است! مگر... / مجتبی توسل ۵۷
- فاجعه ساختمان پلاسکو و درس هایی که نمی آموزیم / حسین راغفر ۶۵
- مسئولیت شهرداری در حادثه پلاسکو / علیرضا مشهدی زاده ۷۱
- مدیریت فرسوده / سید عبدالامیر نبوی ۷۹
- خوب، بد، زشت: درس های پلاسکو / محمد مهدی رحمتی ۸۷
- هزینه های استهلاک و بی توجهی به آن در پلاسکو / غلامرضا صدیق اورعی ۹۷
- ساختارهای خالق حادثه ساختمان پلاسکو / احسان سلطانی ۱۰۳
- آتش پلاسکو؛ احیاگر مشکلات تاریخی ایرانیان / رضا مختاری اصفهانی ۱۱۱
- چتری برای پلاسکو / یاسر باقری ۱۱۹
- قربانیان نامرئی پلاسکو / آرش نصر اصفهانی ۱۲۹
- عدم توازن امنیت حیات ایرانی / مهدی حسین زاده فرمی ۱۳۵

فرهنگ و جامعه

- ۱۴۳ پرسش پلاسکو / نعمت‌الله فاضلی
- ۱۵۵ پلاسکو و امر نمی‌دانم / سیدجواد میری
- ۱۶۱ با پلاسکو می‌توان «جامعه در آغوش خطر ایران» را اسکن کرد / جلالی پور
- ۱۶۹ ققنوس پلاسکو و تکوین مقوله «مردم» در غیاب حکمرانی کارآمد / جبار رحمانی
- ۱۷۵ ساختمان پلاسکو و احساس بی پناهی مردم / محمدجواد غلامرضا کاشی
- ۱۸۷ حادثه ساختمان پلاسکو و فرهنگ اعتماد / غلامرضا غفاری
- ۱۹۵ ظرفیت سرمایه اجتماعی و واقعه پلاسکو / سید احمد فیروزآبادی
- ۲۰۳ اعتماد؛ کلید جامعه خود-ترمیم‌گر / فردین علیخواه
- ۲۰۹ پلاسکو و نشانه‌شناسی یک ازدحام / مقصود فراستخواه
- ۲۱۵ پلاسکو، یادگیری و آگاهی ملی / ابراهیم حاجیان
- ۲۲۵ بررسی زمینه‌های بحران پلاسکو با تأکید بر منزلت اجتماعی / مهدی اعتمادی‌فرد
- ۲۳۳ ساختمان پلاسکو و اهمیت آموزش مهارت‌های زندگی / مجتبی دلیر

اخلاق اجتماعی و خلیقات ایرانی

- ۲۴۳ آیا مردم هم در فروریختن پلاسکو مقصرند؟ / محمدرضا جوادی یگانه
- ۲۵۱ حادثه پلاسکو و فرهنگ عمومی / محمدرضا کلاهی
- ۱۶۲ حادثه پلاسکو و مظلونان همیشگی: «مردم» / مهدی روزخوش
- ۲۷۱ تقدیرگرایی، گم‌گشتگی آینده، و ظهور فاجعه پلاسکو / مجید فولادیان
- ۲۷۹ همه ایرانی‌اند، بعضی‌ها ایرانی‌ترند / آرمین امیر
- ۲۸۹ پلاسکو، فقدان همدلی در زیست جمعی ایرانی / علی قنبری
- ۲۹۹ آیا آنها گوسفندند؟ / فاطمه سادات علمدار
- ۳۰۹ فرایند اندیشه نسلی؛ آنچه که انجام می‌دهیم / مهدی منتظری‌مقدم
- ۳۱۷ مناسک پلاسکو / سعیده زادقناد

رسانه‌های جمعی و اجتماعی

- ۳۲۷ پلاسکو: سیلی سخت فاجعه / مسعود کوشری
- ۳۴۱ تصویری از رسانه‌ای شدن یک حادثه / هادی خانیکی
- ۳۴۷ درباره روایت رسانه ملی از واقعه ساختمان پلاسکو / سیدمحمد مهدی خوبی
- ۳۵۵ ۱۲۴ دقیقه تعلیق / محمد معماریان
- ۳۶۵ اختلال رسانه‌ای و نقص جامعه‌پذیری / عباس عبدی

- ۳۷۱ مصیبت به منزله درنگی برای آینده / سمیه توحیدلو
- ۳۸۱ پلاسکو در ذهن مردم فروریخت / عباس نعمتی و حمید طاهری
- ۳۸۷ درس‌های فاجعه پلاسکو برای تلویزیون ایران / عبدالله بیچرانلو
- ۳۹۵ سرکشی تحمل‌ناپذیر نمادها / ناصرالدین علی تقویان
- ۴۰۵ که نه خاطر تماشا، نه هوای باغ دارد / ریحانه جوادی
- ۴۱۷ حادثه ساختمان پلاسکو و افکار عمومی / رضا صفری شالی
- ۴۲۵ اختلال جمعی / علیرضا آقاییوسفی
- ۴۳۳ سلفی‌بگیران پلاسکو / احسان شاه قاسمی
- ۴۴۱ خوش‌حالی‌ها و خوش‌بختی‌های رسانه ملی / نوح منوری
- ۴۴۷ فاجعه پلاسکو: امکان بسیج اجتماعی و نقش رسانه‌ها / حامد طالبیان
- ۴۵۵ شوک درمانی افکار عمومی و دیگر هیج / محمد آقاسی
- ۴۶۱ کنش سیاسی و عکاسی از فاجعه / ریحانه اصلانزاده

برای آینده

- ۴۷۱ از فروریزش نماد مدرنیته تا برساخت فرهنگ رشادت / سیده راضیه یاسینی
- ۴۸۱ علاج واقعه / جولان فرهادی بابادی

مدیریت و سیاست شهری

آتش پلاسکو روشن است! مگر...

مجتبی توسل

دانشجوی دکترای مدیریت

و مدیرعامل پیشین سازمان زیباسازی شهر تهران

آتش سوزی ساختمان پلاسکو در آخرین روز دی ماه سال ۱۳۹۵ اولین حادثه آتش سوزی نبود و احتمالاً آخرین آن نیز نخواهد بود، اما شاید بتوان آن را از جهت تعداد جانباختگان و مصدومان و حجم خسارات مالی، سهمگین ترین آتش سوزی تهران نامید.

خبر این حادثه به قدری تکان دهنده و فراگیر بود که تمامی لایه های اجتماعی و مدیریتی کشور را طی روزهای گذشته همچنان درگیر خود کرده است و این امر زمینه سؤالات و نگرانی های بسیاری در خصوص آمادگی دستگاه های مسئول برای مقابله با حوادث مشابه و گسترده تر را فراهم کرده و فضای رسانه ای و کارشناسی کشور درگیر آن شده است. این شرایط، زمینه تحلیل و آسیب شناسی سازمان خدمات ایمنی تهران

و کشور را فراهم آورده است که در صورت استفاده به‌هنگام می‌تواند نتایج مثبتی را به همراه داشته باشد؛ چرا که در حال حاضر سطوح مختلف اجرایی و تقنینی کشور، به‌شدت حساس شده‌اند و اجماعی عمومی در خصوص ضرورت هم‌کاری و هم‌فکری جهت جلوگیری از تکرار حوادث مشابه فراهم شده است. چنان‌چه در این فضا عاملی انسجام‌بخش، انگیزه‌های موجود را به یک طرح اجرایی هماهنگ تبدیل کند، خدمتی ماندگار در راستای پیش‌گیری از فاجعه‌های انسانی و اقتصادی بعدی شکل می‌گیرد، در غیر این صورت به‌زودی موج احساسات ایجاد شده فروکش خواهد کرد تا حادثه بعدی، هیجانات بی‌نتیجه را به غلیان درآورد و شاهد نابودی مجدد بنیان‌های خرد و کلان باشیم.

این نوشتار در صدد است تا چند منظر از ضرورت‌های پیش‌گیری و امداد حوادث مشابه حادثه پلاسکو را بازنمایی کند. این قلم معتقد است تا این ضرورت‌ها مورد توجه قرار نگیرند، آتشی که پلاسکو را سوزاند همچنان روشن خواهد ماند و حوادث بعدی را رقم خواهد زد. **الف) منظر قانون:** با تحلیل اخبار منتشر شده از حادثه پلاسکو طی روزهای پس از حادثه، آنچه بیش از هر چیز خودنمایی می‌کند، ابعاد قانونی پیش‌گیری و امدادرسانی حوادث است؛ به‌نحوی که یا قوانین موجود با یکدیگر مغایرت و تزاخم دارند و یا از ضمانت اجرایی برخوردار نیستند و یا متصدیان امر، اهمیت و اولویتی درجه یک برای آن قائل نیستند و این نقاط ضعف باعث شده تا دستگاه‌های مربوطه، مسئولیت اجرای دستورالعمل‌های ایمن‌سازی و پیش‌گیری از حادثه را متوجه دیگری کنند و مسئولیت را از خود سلب شده تلقی نمایند.

شهرداری و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و دستگاه قضایی، سه ضلع این مواجهه مسئولیتی هستند. به‌طور طبیعی اگر مرجع مسئول در رفع اشکالات و شرایط نایمن و در صورت لزوم، توقف فعالیت

مجتمع ناامن - تا حصول اطمینان از فراهم شدن ایمنی کامل - به طور واضح روشن شده باشد، هم دستگاه مربوطه احساس مسئولیت بیشتری خواهد کرد و هم در صورت وقوع حادثه، مشخص است که کدام دستگاه باید پاسخ‌گوی مردم و مراجع قانونی باشد و دستگاه مربوطه هم به خود اجازه تخلف و شانه خالی کردن از زیر بار مسئولیت نخواهد داد. نکته دیگری که در این حوزه باید به آن اشاره کرد، مسئولیت قانونی دستگاه‌های مربوطه در تأمین و تجهیز سازمان‌های خدمات ایمنی شهرهاست.

بدیهی است که همزمان با رشد و توسعه شهرها و رواج بلندمرتبه‌سازی و ساخت مجتمع‌های بزرگ مقیاس، ضروری است تا سازمان‌های خدمات ایمنی نیز به لحاظ دانش و تجهیزات، روزآمد و توسعه‌یافته شوند، زیرا ارتقای سطوح اجرایی و تخصصی این سازمان‌ها از اولویت‌های درجه یک مدیریت شهری تلقی می‌شود. اولویت در تخصیص منابع، یکی از راه‌کارهای مهم در تقویت توان عملیاتی سازمان‌های خدمات ایمنی محسوب می‌شود. درک اولویت سازمان‌های آتش‌نشانی و خدمات ایمنی در تأمین و تجهیز در مقایسه با سایر بخش‌ها، اعم از اجرای طرح‌های منومنتال نظیر پل، بزرگراه‌ها و نمادهای مدرن شهری بر هیچ کس پوشیده نیست و عدم تخصیص کافی و کامل منابع برای تأمین تجهیزات لازم و ارتقای توان و تخصص سازمان‌های مربوطه در حالی که در مقابل چشم شهروندان انواع و اقسام طرح‌های ریز و درشت زیرزمینی و روزمینی افتتاح و مخابره می‌شوند، به روشنی پنداشت کوتاهی در قبال امنیت جان و مال مردم و استقبال از حوادثی نظیر آنچه در سال‌های گذشته منجر به فوت کارگران زن در خیابان جمهوری شد و پلاسکوهای بعدی، ایجاد خواهد بود. اطمینان از حصول نتیجه مطلوب در این بخش نیز مستلزم محترم شمردن قانون و مصوبات بالادستی توسط مجریان و وجود

ضمانت‌های قانونی است.

بی‌توجهی کارکنان و مالکان ابنیه و کارگاه‌ها به اصول فنی و الزامات قانونی نیز معضل دیگری است که در شعله‌ورترشدن آتش خسارات تأسف‌بار، دخیل است. این نیز یک بعد دیگر از ضعف‌هایی است که از منظر قانون باید به آن توجه شود. چنان‌چه مسئولیت‌های قانونی شهروندان در قبال حوادث روشن، و ضمانت اجرایی داشته باشد، قطعاً در کاهش خطرات و حوادث، اثری چشمگیر خواهد داشت. به‌طور طبیعی رفتار شهروندی که از منظر قانون در قبال جان و اموال خود و همکاران و سایر شهروندان مسئول است با غیر از آن متفاوت خواهد بود و جرایم و مجازات‌های قانونی، عاملی پیشگیری‌کننده از بی‌مبالاتی و رفتارهای پرخطر می‌شود.

در مجموع، ضعف‌های قانونی و بی‌توجهی، عوامل دخیل در موضوع - اعم از مدیران دستگاه‌ها و شهروندان - به قوانین موجود از ابعاد مختلف، یکی از عوامل بروز حادثه پلاسکو بوده و ضرورت پرداختن به آن، شرطی برای پیش‌گیری از حوادث بعدی و کاهش خسارات احتمالی است و این بحث، اهمیت قانون‌گرایی در کشور را نشان می‌دهد؛ چرا که در نگاه کلان، تنزل قانون در هر جامعه‌ای، منجر به بحران و خسارت می‌شود و سرمایه‌های جامعه را به آتش می‌کشد.

ب) منظر کرامت انسانی: نوع انسان، از ساحاتی مختلف برخوردار است که در مجموع باید پاس داشته و محترم شمرده شود و از آن جمله ساحت سیاسی، ساحت فرهنگی، ساحت اقتصادی، ساحت سلامت و حیات است. فی‌الجمله همه این ساحات، باید رعایت شوند. چنان‌چه هر یک از این ساحات، اهمیت خود را در منظر متولیان امور جامعه از دست دهد، سرمایه‌های انسانی که مهمترین دارایی هر جامعه‌ای است از همان ناحیه دچار خسارت و نقصان می‌شود. امنیت اقتصاد، جان، جسم و مال مردم، به‌همان میزان اهمیت دارد که امنیت سیاسی

و فرهنگی. افراط و تفریط در هر یک، منجر به عدم تعادل سرمایه‌های انسانی جامعه خواهد شد.

یکی از عوامل واقعه پلاسکو، در اولویت نبودن امنیت مال و جان مردم است که اگر اولویت داشت عوامل اجرایی و مسئول، به اذعان خود دیگر ملاحظات را مانع پیش‌گیری از این حادثه نمی‌دانستند. بنابر اخبار و اطلاعات منتشر شده در رسانه‌ها، حداقل شهرداری تهران از وضعیت ناایمن ساختمان پلاسکو اطلاعات کامل داشته و بنابر این اطلاع، چندین نوبت تذکراتی رسمی و مکتوب به مجتمع مذکور داده، اما هیچ وقت اقدامی عملی برای استفاده از اختیارات قانونی خود در رفع خطرات و ایمن‌سازی پلاسکو انجام نداده است. البته روشن است که تنها راه آن تعطیلی این مجتمع نبوده و اختیارات و تجربیات و قوانین موجود، راه‌هایی فراوان را در پیش پای شهرداری قرار می‌داد تا بتواند از وقوع حادثه جلوگیری کند. یکی از این راه‌کارها، اطلاع‌رسانی عمومی و فضاسازی رسانه‌ای بود تا به جای طرح بحث در جلسات داخلی میان مدیران، خطر آتش‌سوزی پلاسکو، به یک دغدغه عمومی تبدیل شود، و چه بسا که در این صورت، فشار خانواده‌های کسبه پلاسکو کافی بود تا ایشان را وادار به همکاری با شهرداری و رفع خطرات کند.

ممکن است گفته شود که شهرداری نیاز به هم‌کاری سایر دستگاه‌ها جهت رفع خطر از پلاسکو داشت. با توجه به اجرای پروژه‌های بزرگ‌مقیاس شهری توسط شهرداری تهران که انجام آن‌ها مستلزم هماهنگی و هم‌کاری وسیع دستگاه‌های مختلف خارج از شهرداری است، می‌توان اذعان کرد که شهرداری به‌خوبی از تجربه و توان ایجاد هماهنگی میان دستگاه‌های مختلف برای حل معضل پلاسکو برخوردار بوده است، ولی به نظر نگارنده این سطور آنچه شهرداری را در بکارگیری این توان و تجربه در راستای اجرای پروژه‌های عمرانی کارآمد و در رفع خطر آتش‌سوزی پلاسکو ناکارآمد جلوه می‌دهد،

ارزش متفاوت گذاشتن بین ساحات مختلف شهروندان است. اگر امنیت جان و مال شهروندان برای آن‌ها اهمیت درجه یک داشت، راه‌کارهای جلب هم‌کاری همه دستگاه‌ها را می‌یافت و تجربیاتش را به کار می‌گرفت اما نداشت و نگرفت ...

توان شهرداری در برخورد با دست‌فروشان، تغییر کاربری‌های غیرمجاز (نظیر آن‌چه در برخورد با کارواش مسجد قدس به رسانه‌ها راه یافت)، اندکی اضافه بنا در ساخت‌وسازها و ...، همگی نشان از توان و تجربه در مواجهه با مواردی است که آن‌ها را برای خود اولویت می‌شمارد. به این ترتیب، تا امنیت جان و مال مردم در اولویت نباشد، همچنان آتش سایر ملاحظات، پلاسکوهای بعدی را به آتش خواهد کشید.

ج) منظر رسانه: بی‌توجهی به اهمیت و ارزش رسانه و عدم بکارگیری ظرفیت‌های رسانه‌ای موجود، از جمله ضعف‌هایی است که چه در پیش و چه بعد از وقوع حادثه پلاسکو کاملاً مشهود است. تا زمانی که پلاسکو آتش نگرفت و دود و خاک فروریزش آن از کانال رسانه‌های جمعی و شخصی به چشم مردم ننشست، کمتر کسی از مردم کوچه و بازار، از خطری که پلاسکو را تهدید می‌کرد خبر داشت و چه‌بسا که اگر خبر می‌داشتند، امروز چشمان‌شان به اشک نمی‌نشست و عزیزان‌شان را در لابه‌لای آوار آهن و خاک جستجو نمی‌کردند. هجوم افراد برای کسب مستقیم اخبار حادثه و مخابره آنلاین آتش‌سوزی و حوادث مشابه، ریشه در نامحرم دانستن رسانه‌ها و دورنگه‌داشتن آن‌ها از صحنه و در نتیجه بی‌اعتمادی به صحت و دقت و تمامیت اخبار منتشره از رسانه‌های عمومی دارد که مردم، خود دست به کار می‌شوند تا خبر دست اول کسب کنند و به اطلاع دیگران برسانند. پس از آن نیز به بهانه‌های غیر قابل قبول باز هم رسانه‌ها از صحنه دور نگه داشته شدند و با پوشاندن صحنه آواربرداری سعی در انتقال قطره چکانی

و کانالیزه اخبار شده است که نتیجه آن انبوه اخبار ضد و نقیص و تکذیبیه‌های بی سابقه یا حداقل، کم سابقه در رسانه‌هاست. قابل توجه این که اگر انتشار تصویر پیکریکی از جان‌باختگان از جمله دلایل این محدودیت تلقی شده، عکس مذکور توسط یکی از عوامل و دست‌اندرکاران اجرایی و نه رسانه‌ها منتشر شده است. رسانه‌های حرفه‌ای که در جامعه امروز ایران کم نیستند، مطابق اصول اخلاقی و حرفه‌ای خود عمل کرده و انتشار چنین تصاویری در پروتکل‌های نوشته و نانوشته آنان جایی ندارد. طرفه آن که حمایت از رسانه‌ها در انجام رسالت حرفه‌ای خود، هم می‌توانست در جلوگیری از بروز حادثه آتش‌سوزی و فروریختن پلاسکو، کمکی مؤثر باشد و هم می‌توانست از ازدحام مردم در صحنه حادثه و اخلال در امداد رسانی جلوگیری کند و هم از شایعات و ابهامات ناشی از اخبار ناقص و تکذیبیه‌های بعدی پس از حادثه و آواربرداری جلوگیری کند. امید که از ظرفیت‌های ارزشمند رسانه‌ای که به دست جوانان و زحمات و مرارت‌های فراوان در کشور ایجاد شده است، برای جلوگیری از حوادث و فجایع بعدی به شکلی مناسب استفاده شود.

فصلنامه علمی، پژوهشی و آموزشی
فصلنامه علمی، پژوهشی و آموزشی